

Piirsin taas kuolleen jäniksen

Nelli Pietiläinen

Opinnäytetyö(AMK)/ Tiivistelmä
Turun ammattikorkeakoulu
Taideakatemia/ Kuvataide
2016/27
Riikka Niemelä, Ilona Tanskanen

Nelli Pietiläinen

Piirsin taas kuolleen jäniksen

Mitä käy kun kuolemme? Se vaivaa, ahdistaa ja vie yö unia. Tahtoisin hyväksyä kuoleamisen ja olla tasainen, peloton, rohkea ja rauhallinen, mutta en osaa. Unelmoin, että joskus olen valmis luopumaan kaikesta. Mutta helpompaa on vain kieltää kuolema ja teeskennellä, että elän ikuisesti.

Bachelor's thesis/ Abstract
Turku University Of Applied Sciences
Arts Academy/ Fine Arts
2016/27
Riikka Niemelä, Ilona Tanskanen

Nelli Pietiläinen

I drew a dead hare again

What happens when we die? It bothers and scares me and keeps me awake at night. I would like to accept death and be fearless, brave and calm, but I don't know how. And I dream that someday I will be ready to give up everything. But it is easier to deny death and pretend to live forever.

Sisällysluettelo

Johdanto

Harhailua

Aluksi

En halua kuolla

Kuollut jänis

Jos olisin lintu

Tähdet

Kuolematon

Memento Mori

Ikuisuus

Elää sata vuotta, eikä sekään ole tarpeeksi

Mistä tulit?

Lohdutusta

Aamulla on helppoa uskoa rakkauteen

En koskaan sanonut olevani rohkea

Romanttinen kuolema

Työskentelystä

Miten

Piirran ja kirjoitan

Teeskentelen että elän ikuisesti

Loppuksi

Lähdeluettelo

Kuvaluettelo

Johdanto

Mistä minä kerron, kun kerron kuolemasta?

Taiteellinen opinnäytetyöni koostuu piirroksista ja teksteistä, jotka käsittelevät kuolemaa. Kirjallisessa opinnäytetyössäni käsittelen tätä samaa teemaa pohtien sen lähtökohtia. Tutkin omaa työskentelyäni. Kirjallinen opinnäytetyöni on tarkoitettu itselleni avuksi taiteelliseni tekemiseen.

Teoksissani on välillä merkityksiä, joita minun on vaikea pukea sanoiksi. Kirjallisessa kai yritän sanallistaa taiteellistani. Piirrokset ja tekstini ovat tavallaan vain murto-osa työskentelyäni. Ne ovat lopputulos. Tässä tekstissä tarkastelen kuoleman teemaa teosten takana.

Taiteellinen oppinäytetyöni on tarinallinen ja niin on kirjallisenikin. Olen käyttänyt lähteinäni niin kaunokirjallisia kuin pohtivia tekstejä ja tietokirjallisuutta. Taiteellisesta työskentelystäni annan esimerkkejä kuvina, ja erittelen joitakin taiteessani toistuvia elementtejä, kuten kuolleet jänikset ja tähdet. Pohdin myös omaa tapaa työskennellä. Lisäksi kerron kuvan ja tekstin yhdistämisestä, ja siitä mitä piirtäminen minulle merkitsee.

Pohdin taiteelliseni aihetta ja miksi valitsin sen. Taiteelliseni ja kirjalliseni ovat samaa kuoleman kiinni saamista. Ja selvitan itselleni, mistä oikeastaan teen taiteellistani. Teenkö sitä kuolemasta, vai jostain muusta? Miten kuvaan kuolemaan? Yritän selvittää itselleni, millaista taidetta haluan tehdä ja millaista teen. Kirjalliseni teen pääasiassa itselleni avuksi taiteellisen opinnäytetyöni tekemiseen, mutta ehkä siinä on jotain, mikä voi antaa toisillekin jotain.

Harhailua

Aluksi

Olen käsitellyt kuolemaa taiteellisessa työskentelyssäni jo jonkin aikaa. Tajuamattani se on tullut mukaan enemmän ja enemmän. Aloin käsittämään, että se on teema, joka on luonnollisin aihe opinnäytetyölleni.

Ajatukset ovat omassa päässä möykkynä, jota on vaikea käsitellä. Kuvan kautta ne voi olla helpommin ymmärrettävissä, vähän niin kuin kiertoteitse. Lähtökohtana työskentelylleni on kuoleman pelko. Se ajaa minua eteenpäin käsittelemään kuolemaa. Kuoleman pelko on kenties ihmisen peloista suurin. Vaikeita asioita ei halua ajatella. Niitä ei halua myöntää tai hyväksyä. On kaikenlaisia keinoja, joita olen keksinyt välttelelläkseni kuolemaa.

Aluksi käsittelin aihetta aika pintapuolisesti, enemmän yleisten vertausten ja taidehistoriasta opitun kuvamaailman kautta. Kuvasin kuolemaa esimerkiksi kuoleman hahmon kautta, vähän niin kuin Hugo Simbergin teoksissa. Myös sädekehät kiinnostivat minua, ja jotenkin niitä ilmestyi monien hahmojeni päälle. Meksikossa juhlietaan kuolemaa pyhimyksenä, ja se oli minusta hyvin kiinnostavaa, ja maalasin oman pyhän kuolemani.

Tuntui helpommalta tutkia jo valmiita kuoleman vertauksia kuin oikeasti miettiä, mitä se merkitsee itselle. Se ei lopulta kuvannut omaa kuoleman kokemustani. Ne johdattivat minua syvemmälle, ja opettelin olemaan rehellisempi. Toimivat jonakin pohjana työskentelylle. Yrittän löytää oman kertomukseni kaiken muun keskeltä. Löytää rehellisen tavan kertoa aiheesta, josta en oikeastaan tahtoisi aina puhua. Ja helposti haluan vaikuttaa fiksulta ja kertoa hienoja päätelmiä, ja viisaita ajatuksia. Mutta ne eivät pääse lähelle, sillä ne eivät ole minun omia ajatuksiani. Tärkeintä on kai hyväksyä se, mikä oikeasti on oma tapani kertoa.

Koen kuoleman tärkeäksi ja ikuiseksi aiheeksi. Se on tavallaan aina ajankohtainen. Ja vaikka kerronkin henkilökohtaisesta kuolemastani, niin aihe on meille kaikille läheinen. Aihe on suuri ja laaja, mutta samalla se näyttäytyy jokaisen arjessa ja on osa jokaisen elämää. En päätä, mistä teen, sen mukaan, mikä olisi nyt pinnalla tai jotenkin uutta ja tuoretta. Teen siitä, mikä on minulle sillä hetkellä tärkeintä käsitellä. Silloin teen parastani ja se tulee luontevimmin. Kyllä minä kuitenkin epäröin tämän aiheen kanssa, koska se on niin käsitelty taiteessa. Voiko mitään uutta enää sanoa?

En halua kuolla

Kuolema: Ihminen on kuollut, kun kaikki hänen aivotoimintansa ovat pysyvästi loppuneet. ¹

Minä en halua kuolla. Pelkään sitä enemmän kuin tahtoisin myöntää. Yleensä en halua edes ajatella kuolemaa. Kuolemanpelko on lähtökohtana työskentelylleni. Pelkoni ajaa minut käsittelemään kuolemaa taiteessani. ”*Kaikki taide on pohjimmiltaan surutyötä. yksilön oman kuoleman, kaiken, menettämisen kohtaamista.*” ²

En saa unta. Pelkään etten enää herää unestani. Pelko puristaa niin, etten saa henkeä. Kuolemanpelko on kuin musta aukko, joka imee kaiken sisäänsä. *Sen painovoima on niin vahva, ettei edes valo pääse siltä karkuun.* ³ Pelkään, että kun kuolen, niin katoan, että kuoleman jälkeen ei ole enää mitään, vain tyhjyyttä. Miksi olemattomuus pelottaa, kun eihän minua pelota se olemattomuus, joka edelsi syntymääni? Nyt olemassaolon loppuminen tuntuu kaamealta. Että sitä vain katoaa, eikä mitään jää jäljelle. Mieluusti olen kyllä olemassa, vaikka se tarkoittaa myös kuolemista. Mutta mieluiten en koskaan kuolisi.

Synnyimme, ja syntymän mukana syntyivät sekä pelkomme, että halumme jäädä henkiin. ⁴

Oman kuoleamisen hyväksyminen tuntuu melkein mahdottomalta. Olenko lapsellinen, kun en tahdo kuolla? Jotenkin se vain pitäisi hyväksyä. Pystyykö kukaan vain kuolemaan rauhassa ja jättämään kaiken rakkaan? Onko se mahdollista, kun elämä on niin ihanaa, eikä kukaan tiedä, millaista on kuolla. Helsingin sanomien haastattelussa Pietari Vanhala kertoo, minkälaista on elämä kuolemansairaana. Vanhala ei usko mihinkään kuoleman jälkeiseen olemassa oloon, muttei silti pelkää. Kuolema on hänelle sama kuin nukkuisi pois. Hänen mielenrauhansa perustuu siihen, että elämä kuuluu eläville eikä askarruta kuollutta ⁵. Alkaako kuoleman hyväksyminen vasta, kun ihmisen on tavallaan pakko? Entä jos ei ole silloinkaan valmis sanomaan hyvästi?

1 Finlex 2015

2 Lavonen, 2008, s.28

3 Hawking 1996, s.247

4 Hanh 2014, s.13

5 HS 2015

Kuollut jänis

Jänis oli ensimmäinen eläin, jonka näin kuolleena. Olin ihan pieni ja katselin, kun muurahaiset menivät sen sisälle. Se oli samalla karmivaa ja kiehtovaa. Muisto siitä on jäänyt mieleeni kirkkaana, kuin valokuvana. Jostain syystä olen aina tuntenut olevani jänisten kaltainen.

Toteemi: useilla luonnonkansoilla eläin, kasvi t. luonnonilmiö, johon ihmisen uskotaan olevan maagisessa yhteydessä.⁶

Löysin kuolleen jäniksen. Jäniksen silmät olivat kummalliset ja vangitsevat; ne olivat kuin lasia. Aivan kuin jotain olisi kadonnut niistä. Tuntui oudolta, että vielä hetki sitten se oli hengittänyt. Sen jälkeen olen piirtänyt tuon jäniksen uudelleen ja uudelleen. Jänis kummittelee mielessäni, kuin oma kuolemani. On vaikea hyväksyä, että minäkin olen todella joskus tuollainen, hengetön.⁷

6 Kielitoimistonsanakirja (toteemi) 2015

7 Hyry ym.1995, 35

Jos olisin lintu

*Animismi: usko jonka mukaan kaikilla olioilla on sielu*⁸

Eläimet ovat parhaita. Piirustuksissani esiintyvät usein eläimet. Teoksissani esiintyvät eläimet eläiminä, mutta joskus myös eläimet ihmisten kaltaisina. Eläinhamoilla voi kuvata ajatuksia ja tunteita ilman ihmishahmon tuomaa taakkaa. Ihmishahmo herättää kysymyksen: kuka hän on. Eläimet toimivat tavallaan ihmisen vertauksena, olematta kukaan tietty henkilö. Eläimet lohduttavat minua. Haluaisin usein olla eläin. Eläinten inhimillistäminen on luultavasti eläinsaduista opittua. Eläinsaduissa toimivina henkilöinä esiintyvät eläimet. Ne käyttäytyvät kuin ihmiset, eikä sadussa olekaan varsinaisesti kyse eläimistä, vaan eläintenhammoon siirretyistä ihmisistä.⁹ Eläimet tuovat piirroksiini tarinallisuutta ja satumaisuutta. Joitain asioita voi olla helpompi kohdata eläinhahmon avulla. Esimerkiksi käsittelemällä kuolemaa jäniksen kautta, aiheeseen tulee hieman etäisyyttä ja satujen lohdullisuutta.

*Ikävöidessään Paratiisiin ihminen tuntee kaipuutta olla olematta ihminen*¹⁰.

8 Kielitoimistonsanakirja(Animismi)

9 Otavan suuri tietosanakirja 1965, s 882

10 Kundera 2014 s.392–393

Tähdet

Tulisipa meistä kaikista tähtiä kun kuolemme.

Tähtien mukaan voi suunnistaa ja niistä voi ennustaa. Tähdet syttyvät, loistavat, tuikkivat ja lentävät.¹¹ Tähdet tekevät minut samalla haikeaksi ja onnelliseksi. Piirtäessäni tähtiä toivon onnistuvani kuvaamaan niiden taianomaisuutta, kauneutta ja mystisyyttä. Tähdet tuikkivat vain pimeässä; ne lohduttavat minua ja kertovat toivosta. Ne tuntuvat ikuisilta. Piirrän tähtitai-vaan, sillä sisälläni tuikkivat tähdet. Eikä ole enää hätää.

Kuolematon

Memento mori

Memento mori: muista kuolemasi (muista että olet kuolevainen), on ollut suosittu aihe kuvataiteessa. Yleensä kuvamaailmaan kuuluvat pääkallot, kynttilät, kukat ja tiimalasit. Maalauksien tarkoituksena on muistuttaa katsojaa kuolevaisuudestaan¹².

Muistaessaan kuolemansa eläisi totuudessa. Osaisi ehkä elää täydemmin ja todella arvostaa jokaista hetkeä. Jos tietoisesti toisi elämänsä kuoleman, niin ehkä silloin voisi käsittää elämän sen ainutkertaisuudessa ja ihmeellisyydessä. Kaivaisi esimerkiksi hautaansa teelusikallisen päivässä, kuten eräs nunna teki.¹³ Tai säilyttäisi omaa arkkuun olohuoneessaan niin kuin Aiju von Schoneman.¹⁴ On kuitenkin äärimmäisen helppoa unohtaa kuolema ja elää sumussa ja humussa.¹⁵

Ihanat uudet kukat, mutta ne kuihtuvat, ja juuri siksi ne ovat kenties niin kauniita. Kuolema antaa kaikelle ainutkertaisuuden ja kauneuden sävyn. Ikuisesti kukkivaan kukkaan ei yhdy katoavaisuuden haikeus. Jos jokin jatkuu ikuisesti, niin sen merkitys keventyy. Kukan elämän lyhytkestoisuus tekee siitä ihmeellisemmän. Tieto siitä, ettei se ole olemassa ainiaan, saa meidät arvostamaan kukkaa enemmän. Kaikki asiat ja tapahtumat saavat kultaisen reunan, koska ne eivät enää palaa. *Häviämisen iltarusko kattaa kaiken, giljotiininkin, kaihon taikaloisteella*¹⁶. Kuivunut pieni kukka sisältää muiston ilosta, elämästä ja kesästä, mutta samalla tunteen menetyksestä. Tuntuisiko mikään niin ihmeelliseltä ja ainutlaatuiselta jos olisimme olemassa ikuisesti?

Tajusin kuitenkin, etten piirrä memento morista, vaikka luulin niin. Kuvittelin käsitteleväni elämän hetkellisyyttä ja ihmeellisyyttä. Ja sitä kuinka katoavaisuus tekee kaihoisaa ja ainutlaatuista. Olisi hienoa tehdä siitä ja nähdä elämä sillä tavalla. Mutta ymmärsin, etten voi kertoa siitä, koska minulle se ei ole totta.

12 Tate 2015

13 Martin, 2013, s.21

14 Etlehti.fi 2015

15 Hesse, 2007, s.20

16 Kundera 2014 s. 8

Ikuisesti

Kuolemattomuus: sielun kuoleman jälkeinen, koskaan päättymätön olemassaolo. Usko sielun jatkuvaan olemassaoloon on jossain muodoin tunnettu melkein jokaisen kansan keskuudessa.¹⁷

Tahtoisin elää ikuisesti, mutta *sielun elämä tunnetaan toistaiseksi vain yhteydessä eläviin organismeihin.*¹⁸

Kaikki on niin herkkä, heikkoa ja tuhoutuvaa. Ja minä haluan niiden olevan vahvoja ja ikuisia. Ehkä asiat ovat kauniita juuri koska ne ovat katoavia. Joo, mutta niinhän sitä ollaan, että elä hetkessä ja muista kuolevaisuutesi. Ja sitten kaikki tuntuu arvokkaammalta, koska ne eivät ole aina olemassa. Mutta silloin kun todella muistan kuolevani, jähmetyn kauhusta, joka puristaa niin, ettei saa henkeä. En minä silloin ihastele, kuinka kaunis onkaan tämä katoava maailma. Silloin minä haluan paeta ja olla ikuinen ja että kaikki on. Paratiisissa nähdään taas ja siellä ei ole kipua tai surua ja olemme yhdessä ikuisesti. Eikä ole mitään hätää. Kukkat eivät koskaan kuihdu, eivätkä linnut putoa taivaalta.

17 Otavan iso tietosanakirja 1965 s.1632

18 Otavan iso tietosanakirja 1965 s.1634

kuva 2.

Elää sata vuotta, eikä sekään ole tarpeeksi

Minä en pidä kelloista. En pidä siitä äänestä, kun kuulen ajan kuluvan. En tahdo olla tietoinen niistä hetkistä, jotka menetän. Ajastani, joka lyhenee. Muistaessani ajankulumisen alan pelätä, että hukkaan sitä. Jokaisen hetken pitäisi olla täydellinen ja jokaisen päivän merkityksellinen. Elämään tulee mukaan suorituspainetta.

Aika kuluu nopeammin painovoiman lisääntyessä. Se tarkoittaa, että jos asuisin jossain korkealla vuorella koko ikäni, niin voittaisin hieman aikaa¹⁹. Aika on myös kummallinen, sillä se tuntuu kiihtyvän koko ajan. Lapsena vuosi oli äärimmäisen pitkä. Nykyään ne vaihtuvat huolestuttavan nopeasti. Toivoisin aikaa olevan enemmän.

Valokuvissa aika pysähtyy. Se tuntuu taikuudelta. Hetki on tallennettu kestävästi ikuisesti. On kiehtovaa ja kamalaa löytää kuvia tuntemattomista ihmisistä, jotka ovat kuolleet jo kauan sitten. He ovat ikuisesti jossain hetkessä, vaikkei heitä enää ole. Valokuvat ovat minulle epätoivoinen tapa takertua aikaan, joka on jo poissa. Se on kuoleman kieltämistä.

On lohduttavaa, kun luo jotain uutta itse ja omasta sydämestään. Jättää tavallaan jäljen tähän maailmaan. Se tekee tärkeän ja merkityksellisemmän olon. Ajatukset, tekomme ja muiden muistot meistä ovat se, mitä meistä jää jäljelle. Kuten esimerkiksi pyhä Franciscus on ikuisesti. Hänen ajatuksensa elävät ja vaikuttavat muihin vielä satojen vuosien jälkeenkin hänen kuoltuaan²⁰ Tehdessäni kuvia en ole niin naiivi, että luulisin niiden olevan ikuisia jollain tavalla. Ne ovat kuitenkin pala minua olemassa minun ulkopuolellani. Jotain mikä voi olla minun jälkeinkin. Mutta mitä jää tähän maailmaan meistä, kun kukaan ei enää edes muista olemassaoloamme?

Mummo on yhdeksänkymmentäneljä ja hän sanoi elävänsä ainakin sata vuotiaaksi, kun elämä on niin mukavaa. Elää sata vuotta, mutta onko sekään tarpeeksi. Maalaan muotokuvia mummostani. Aika näkyy hänen kasvoissaan, jokaisessa rypyssä, vakavassa katseessaan ja tavassa, jolla hän puhuu elämästä, kuin se olisi jo ohi. Minulle maalaus merkitsee niin monia asioita, mutta muille se on ehkä vain kuva jostain vanhuksesta. Maalatessani ja valokuvatessani mummoani jotenkin kai haluan ikuistaa häntä.

19 Hawking 1996, s.50

20 Hesse, 2007, s.84

kuva 3.

Mistä tulit?

Toistaiseksi useimmilta tiedemiehillä on ollut kylliksi puuhaa kehittäessään teorioita jotka kuvaavat, millainen maailmankaikkeus on. Heillä ei ole ollut aikaa miettiä, miksi maailmankaikkeus on olemassa.²¹

Emme tiedä, miksi olemme täällä, emmekä mitä tapahtuu kuollessamme. Onko elämää kuoleman jälkeen? Minua huolestuttaa, etten ikinä voi saada siihen vastausta. Henri Wuorila-Stenberg sanoo Helsingin Sanomien haastattelussa: *Olen lakannut etsimästä. Hyväksyn, että vastaukset suurimpiin kysymyksiin ovat ihmiseltä salattuja. Ja samalla kaikki on pysymätöntä.²²*

Salaisuudet ovat kiehtovia. Niin kuin taikurit, jotka eivät paljasta taikojensa salaisuuksia, säilyttäkseen niissä ihmeen ja ihmetyksen. *Ihmisen kohtalon ratkaisevan silmänräpäyksen ylle levittäytyy aina hämähäködenvaipe, aivan kuin pyhän salaisuuden peitoksi.²³* Salaperäisyys, selittämättömyys ja arvoituksellisuus tekevät kaikesta mystistä, ihmeellistä, mutta myös pelottavaa. Tahtoisin onnistua vangitsemaan sen maaluksiini: sen mystisyyden kokemisen.

Ihminen ei ollut enempää kuin pyhiinvaeltaja ja haihtuva, elämän ja kuoleman välillä harhaillevana vierana maanpäällä, eikä varma mistään omastaan koskaan²⁴

Vedessä välkkyvä valo, ihana kirkas valo. Heijastukset ovat kauniita ja unenomaisia, kuin toisesta maailmasta. Veden heijastukset muistuttivat, että taivas on täällä, taivas on maanpäällä. Esivanhempamme uskoivat, että kuolemanvaltakunta on elävienvaltakunnan peilikuva, jonka voi nähdä tarkkaillessa veden heijastusta²⁵.

Kuolema kuluttaa minua jo herkeämättä ja kuvittelen itseni usein tuhkana, unohdettuna. Niinhän siinä lopulta käy, ja sitäkin nykyisyydenkin on. Itse asiassa kaikkialla on tätä samaa ihanaa kimallusta ja epäselvyyttä.²⁶

21 Hawking 1996, s.234

22 HS 2015

23 Hesse 2007, s.27

24 Hesse 2007 s.30

25 Hyry ym. 1995, s.36

26 HS 2015

Lohdutus

Aamuisin on helpompaa

Minulla on luurankolelu. Sen nimi on R.I.P, ja se nukkui vieressäni, kun olin lapsi.

Haluaisin osata rakastaa kuolemaani niin kuin rakastan elämääni. Ollakseen olemassa, on myös kuoltava, enkä kykene muuttaman sitä. Franciscus Assisilainen sanoi kuollessaan:

*”Minä kutsun sinut tervetulleeksi veli Kuolema”*²⁷.

En koskaan sanonut olevani rohkea

Pyhän Franciscuksen maatessa sairaana ja tuskissaan San Damianossa, hän tunsi kuolemansa lähestyvän. Franciscus oli kuitenkin iloisella tuulella ja sanoi: ” Pieni auringonsäde on kyllin vahva kirkastaakseen jopa sangan sakeaksi käyneen pimeyden.”²⁸ Kerrotaan, että Pyhä Franciscus kuoli illalla 3.lokakuuta.1226. Silloin laskeutui hänen majansa katolle satakielten parvi, joka alkoi laulaa suureen ääneen.²⁹

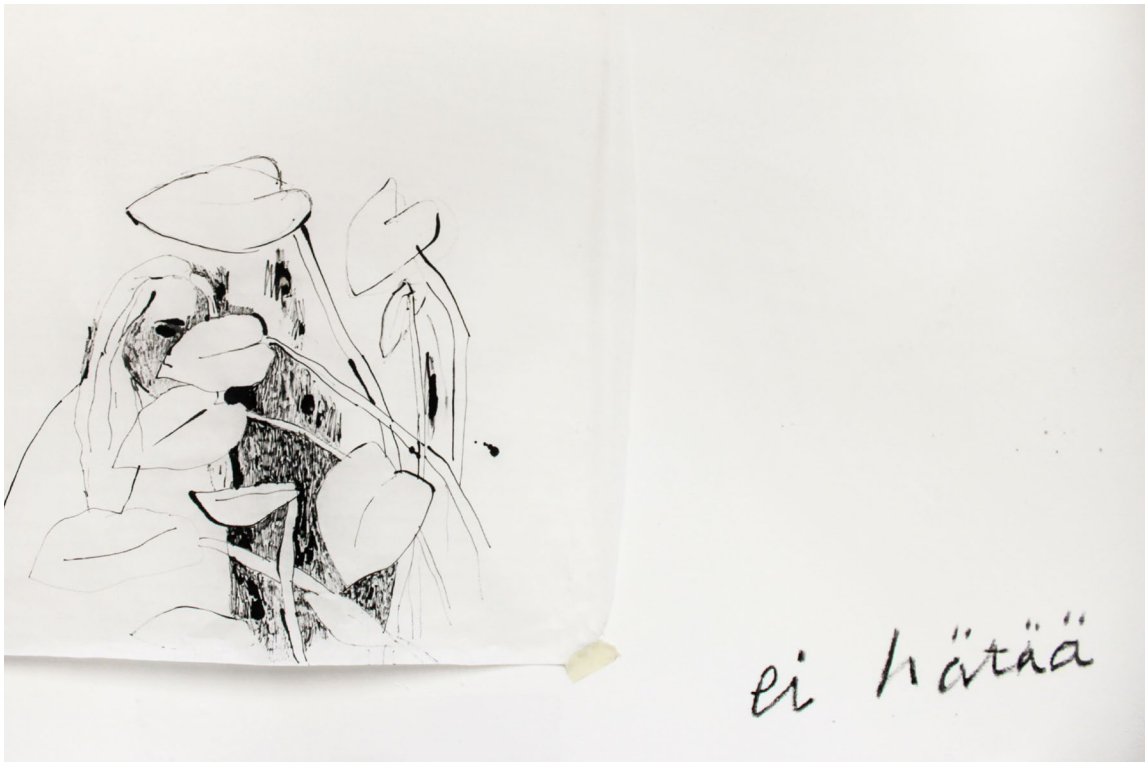
Kun pelottaa kaipaa lohdutusta. Silloin lintu voisi laulaa ikkunallani, ja kertoa että pääsen Nangiialaan: satujen ja leirinuotioiden maahan. Hevoset odottavat meitä joen rannalla, eikä siellä ei ole suruja tai vaivoja.³⁰ Leikin että olen sadussa, joka ei koskaan lopu. Lohdutus helpottaa oloa, muttei vie pois kuolemanpelkoa. Se siirtää pelkoa vain seuraavaan hetkeen. *Se pysyy aina kuitenkin takaraivossamme painostamassa meitä*³¹.

Pelko saa minut piirtämään asioita, jotka lohduttavat. Tasapainoilien lohduttamisen ja kuoleman kohtaamisen välillä. Yritän olla rohkea ja kuitenkin aina pelästyn, kun pääsen lähellekään kuolemaa³². Pakenen ja tulen taas lähemmäksi. Se on kuin se leikki, missä yritetään päästä peilin luokse ilman, että tämä näkee. Yritän koskettaa kuolemaa salaa, katsomatta sitä silmiin. Piirrokseni ovat pakenemista kuviteltuun, satuihin ja kuolemattomuuteen. Kuvitan maailmaa sellaisena kuin haluaisin sen näyttäytyvän, sellaisena kuin sen kuvitelmissani elän³³. Se on helpompaa, kuin sen todellisuuden kohtaaminen, jossa minun on kuoltava.

Yonan kappaleet lohduttavat minua, ja siksi kai pidän niistä niin paljon. Haluaisin oman taiteelliseni olevan samanlainen. Hänen musiikistaan tajusin, miten paljon lohdutus merkitsee minulle. Yona inspiroi minua olemaan rehellinen ”*Tavallaan koen, että tehtäväni on tehdä juttuja, joita muut eivät kehtaa tehdä, vaikka haluaisivatkin.*”³⁴”. Yritän tehdä jotain, joka oikeasti on sitä, mitä tunnen. Minusta tärkeää on yrittää olla rehellinen, vaikka se onkin vaikeaa. Kerron mitä tunnen ja koetan olla teeskentelemättä, että olisin rohkeampi, aikuisempi tai fiksumpi. Yritän hyväksyä herkkyyden ja heikkouden.

28 Hesse 2007, s.60
29 Hesse 2007, s.50
30 Lindgren 2004, s.6- 13
31 Hanh 2014 s.34
32 Martin 2003, s.142
33 Dostojevski 2007 s.223–225
34 Iltalehti 2015

Isi ja äiti juoksee kanssani niityllä, joka on täynnä kukkia. Sitä minä kuvittelin, kun en saanut unta lapsena, kun pelkäsin, etten enää herää unestani. Ehkä tämä taiteelliseni on sitä samaa, pakopaikka oikealta maailmalta. Lohdutusta kai teokseni pohjimmiltaan ovat. Haluan vain ajatella, mikä on kaunista ja ihanaa. Se on ehkä naiivia, mutta olen alkanut hyväksymään sen. Ehkä niin monet asiat tässä ihmisten maailmassa ovat kovaa, järkevää, analyttistä ja mittaavaa, että kaipaen tarinoita, taikuutta, uskoa ja ihmeitä.³⁵

kuva 4.

Romanttinen kuolema

Huijaan itseäni jos kuvittelen, että voin kohdata sen ja yritän vaikuttaa rohkeammalta kuin olen. Puhun oikeasti vain kuoleman mielikuvasta, miten haluaisin sen nähdä. Kun puhun tästä minun kimaltavasta, romanttisesta ja epätodellisesta kuolemasta, minä saan itseni unohtamaan oikea kuoleman.

Kun minä kohtaa oikean kuoleman, se tapahtuu usein yksin iltaisina, kun olen menossa nukkumaan. Ajatukseni harhailevat ja ne saattavat vahingossa mennä sinne, minne en anna niiden koskaan menevän. Kuoleman ajattelu saa minut kauhun valtaan. Vaikka kuinka yritän, en pysty hyväksymään sitä. En vaikka kuinka puhuisin siitä, vaikka kuinka analysoisin kuolemaa ja pelkoa ja elämää ja tarkoitusta. Pakokauhu palaa aina. En minä tunne eläväni, kun muistan kuolevani. Pelkoni estää sen ylitsepääsemättömästi. Se valtaa kaikki aistit ja kaiken olemisen, eikä se anna tilaa ihanteellisille ajatuksille kuoleman merkityksestä. Minä tunnen eläväni kun unohdan kuolemani.

Katoavaisuus on kaunista ja haikeaa ja sentimentaalista. Se on kuoleman romantisoimista, kaiken kadonneen ja menneen kiiltokuvallistamista. Se tekee kuolemasta helpomman. Näytelyni on harhautus. Kuolema on siinä vieressä, mutta katsotaan vielä hetki jotain muuta. Selailaista mikä lohduttaa ja saa uskomaan ikuisen elämään. Se on pelottavan asian peittämistä jollain muulla. Kaiken kauniin ja lohdullisen takana kuitenkin piilee se oikea luopumisen tuska, jota välttelen viimeiseen asti. Ne ovat laastareita, mutta ne eivät auta kovin pitkään. Ja siksi on toisteltava yhä uudelleen, että kaikki on hyvin, että elän kyllä ikuisesti, enkä ikinä kuole.

kuva 5.

Työskentelystä

Miten

En työskentele kovin suunnitelmallisesti. Kirjoitan ja luonnostelen. Ja piirrän sitä, mikä tuntuu oikealta, jotain sellaista tunnetta. Vähän saatan miettiä, että tämä voisi olla hyvä juttu nyt tähän. Olen huomannut, miten liika miettiminen vie minulta kyvyn luoda mitään oikeasti tärkeää. Jos alan pohtimaan ja analysoimaan teosideaa liikaa, minä tapan sen. Se ei voi hengittää ja kuristuu, minun hikisiin käsiini. Teen paljon ja karsin pois ne, jotka eivät kuulu joukkoon. Ja ajatus menee eteenpäin luonnostaan. Ja se muuttuu, ja se on ihan okei. Silloin teen sitä, mikä tulee minusta luontevimmin. Turhaudun ja taistelen, kun yritän tehdä fiksumpaa taidetta kuin olen. Minä oikeasti haluan vain herättää tunteita, liikuttaa. Olla avoin ja näyttää jonkinlaisen maailman, ehkä tavoitan silloin myös jonkun toisen.

Haluan rohkeasti kertoa juuri niistä jutuista, mistä haluan. Se on kuitenkin joskus vaikeaa. Olenko lapsellinen? Olenko naiivi? Liian söpöä, liian surullista, sentimentaalista, pateettista. Sitä miettii liikaa, miten muut näkevät minut teosteni kautta. Mutta en minä halua tehdä sellaista taidetta, joka yrittää olla sellaista, mistä muut pitäisivät, jotta he pitäisivät minusta. Kaikki haluavat hyväksyntää. Minä yritän kovasti tehdä sellaista taidetta, joka liikuttaisi minua itseäni ja liikuttaisi muita juuri siksi. En tahdo sen olevan sellaista, mitä en koe omakseni, koska olen miettinyt liikaa, millaista taiteen pitäisi olla. Välillä tahtoisin tehdä kovempaa, rajumpaa, jotenkin erilaista, mutta yrittäisin tehdä sellaista taidetta, jotta olisin joku muu. Pitäisi vain hyväksyä, että se on mitä on. Rehellisyys maan perii. Kai se on mitä yritän sanoa. Tietenkin haluan myös tajuta uusia asioita tekemisestäni ja kokeilla paljon uutta. Mutta nyt minä kerron tätä tarinaa pelosta ja lohdutuksesta. Teen jotain liikuttavaa, herkkää ja heikkoa. Pelkoa ja surua, lohduttavia sanoja ja satumaailmoja. Minä tahdon antaa niitä muille, jotka myös tarvitsevat niitä, jotain sellaista.

Piirrän ja kirjoitan

Minä piirrän, maalaan ja kirjoitan. Kirjoitan samalla, kun työskentelen. Monet teokset alkavat kirjoittamisesta. Kirjoitan päiväkirjaa ja luonnostelen sinne. Luonnoskirjoihin tulee rennosti ajatuksien ja kuvien yhdistelmiä. Luonnoskirjassa asiat saatavat punoutua samaksi vahingossa ja satumalta, mielle yhtymien tuloksena. Se on vapautunut paikka, missä ei mieti turhia. Siellä on ajatuksia ja keskeneräisiä juttuja. Luonnokset ja keskeneräisyys ovat minusta kiinnostavia.

Piirrän ja maalaan nopeasti. Minulla on ehkä jokin kiire saada asiat ulos. Jokin tunne pitää ilmaista ennen kuin se katoaa. En osaa palata useinkaan teokseeni, jos se jää kesken. Toisaalta myöhemmin huomaan, että ne eivät välttämättä olekaan kesken. Keskeneräisyys onkin juuri valmista ja kiinnostavaa. Keskeneräisyyden hyväksyminen on minulle välillä vaikeaa, sillä tuntuu, että se on jotenkin kasvatettu meihin. Ala-asteella aina sanottiin, ettei saa jättää paperia näkyviin. Luonnoksia teen paljon, ja yleensä ne onnistuvat parhaiten. Sitten joudun ongelman eteen. Voiko luonnos olla teos, vai tehdäkö uusi versio? Mutta versiosta saattaa puuttua usein jotain. Jotain mikä tulee silloin, kun ensi kerran ilmaisee jonkun asian, sellainen rentous ja aitous. Ja minulla on pieniä paperilappuja, jotka olen leikannut huonosti, ja ne ovat rypyssä, mutta itselleni ne ovat parhaita juttuja, mitä olen tehnyt. Voiko niitä laittaa esille? Oman tavan löytäminen on nyt ollut minulle tärkeää, miten teen ja olen ja sen hyväksyminen.

Sanoissa on erilaista voimaa kuin kuvassa. Monesti kirjoitan ja piirrän yhtä aikaa. Piirrän siitä, mitä olen kirjoittanut ja kirjoitan siitä, mitä olen piirtänyt. Ne ovat katkeamaton osa työskentelyäni ja monesti olenkin yhdistänyt tekstiä ja kuvaa toisiinsa. Niistä tulee kokonaisuus, jossa kumpikin tuo toiseen lisää. Ne jatkavat toistensa ajatuksia ja ilmaisevat niitä puolia, joita toinen ei voi. Minun on helpompi arvioida kuviani kuin tekstejäni. En löydä samaa itsevarmuutta kirjoitukseen, ja kuitenkin laitan niitä piirrosteni joukkoon. Sanat ovat pysyvämpiä ja lopullisempiä kuin kuvat. Niiden merkitys on yksiselitteisempi. Mutta kuvan ja tekstin yhdistelmä onkin se, joka kiinnostaa minua. Kuvat saavat uuden merkityksen tekstin kautta ja teksti kuvan.

Teeskentelen että elän ikuisesti

Opinnäytetyönäyttelyni nimi on ”Teeskentelen että elän ikuisesti”. Siitä tulee installaatiomainen kokonaisuus. Vaikeinta on päästää irti siitä, minkälainen näyttelyn tulisi olla. Sellainen siisti ja kaunis tasapainoinen ripustus. En tiedä, en minä sellaista halua. Haluan jotain sekavaa ja epämääräistä harhailua. Oman tyylin pitäminen on pelottavaa, kun menee hienoon galleriatilaan. Siellä sitten ripustan joitain ruttuisia papereita ja kirjoittelen seinille. En tiedä vielä, minkälainen näyttely lopulta on. Se on minulle luonteva tapa työskennellä, vaikka onkin kesätänyt aika kauan, että olen tajunnut sen ja osaan arvostaa sitä.

Suunnitelin näyttelystä luonnoskirjatyylistä kokonaisuutta. Minua inspiroi luonnoskirjojen estetiikka, sekavuus, piirrokset ja tekstit yhdessä, keskeneräisyys ja odottamattomat yhdistelmät. Niissä on jokin aitous ja rehellisyys, eikä oikeastaan ole väliä, vaikka kaikki paperin sivut ei ole suoria.

Näyttely on kuvaus kuoleman pelosta ja ikuisuuden haaveesta. Näyttelyni on yhdistelmä tekstiä ja kuvaa, ja se on kerroksellinen. Se koostuu pienistä piirroksista ja isoista maaluksista, ja sitten niistä seinään kirjoitetuista teksteistä. Se kertoo kuolemanpelosta ja kuoleman kieltämisestä, kun ei halua hyväksyä, että kuolee. Enkä pyrikään tarjoamaan vastauksia siihen, mitä käy kuollessamme, vaan lohduttaa ikuisella elämällä.

kuva 6.

Loppuksi

Lähtökohtani oli kuolema. Aloitin kirjoittamaan aiheesta ilman mitään suunnitelmaa, ja käsitelin aihetta kirjoittaessani. Tämä on ollut etsintää ja harhailua aiheen ympärillä, jotta minulle selkenisi, mitä oikeastaan olen tekemässä. Olen selvittänyt, mistä oikeastaan kerron, kun kerron kuolemasta. Ensimmäinen oli kaikkea ja sitten se rajautui pikkuhiljaa.

Halusin kertoa, miten hyväksyä kuolema ja miten elämän ihmeellisyyden tajuaa kuoleman kautta. Se tuntui mielessäni hienolta aiheelta. Kirjoittaessani ja työskennellessäni tajusin kuitenkin, että enhän minä oikeasti siitä kerron. Yritin olla jotain muuta kuin olen. Tajusin, että haluan olla rehellinen ja piirtää siitä, mitä tunnen ja koen.

Pelosta on helpompi puhua kuin itse kuolemasta. On helpompi kertoa, että pelkää kuolemaa, kuin oikeasti kohdata se, että kuolee. Taidan oikeastaan lohduttaa itseäni ja peittää kuoleman ikuisen elämän haaveella. Onko sillä loppujen lopuksi mitään väliä, ettei osaa hyväksyä kuolemaa? Kuolemme joka tapauksessa, ja sittenhän se nähdään, minkälainen se on.

En osannut tutkia asiaa eri filosofisista näkökulmista ja taidehistoriallisesti ja muuten. Minä tajusin, että olen suoraviivaisempi. Löysin kirjoittaessa itsestäni sen, että osaisin olla enemmän oma itseni. Tein siitä, mikä oli minusta merkityksellistä. Minä hyväksyin, että olen lapsellisempi kuin haluaisin, että teokseni ovat mitä ovat. Että ne eivät löydä ratkaisua, eivätkä kerro oikeastaan edes kuolemasta, vaan sen kieltämisestä.

Juoksen pakoon ja juoksen kiinni samaan aikaan, siksi en voi mitään saavuttaa. Omassa päässä vaan pyörii, ja toistan samaa kysymystä uudelleen ja uudelleen, mutta vastausta ei tule. Ja tajusin, ettei toisto haittaa minua, se kuvaa perhaiten tätä tunnetta. Ajatus kiertää kehää ja palaa alkuun.

Lähdeluettelo

Dostojevski 2007. Valkeat yöt. Hämeenlinna, Karisto

Hanh 2014. Pelko. Helsinki, Basam Books.

Hawking 1996. Ajan lyhyt historia. Porvoo; Helsinki ; Juva, WSOY

Hesse 2007. Assisin Franciscus. Tampere, Sanasto.

Hyry, Katja & Pentikäinen, Antti & Pentikäinen, Juha 1995. Lumen ja valon kansa: Suomalainen kansanusko. Porvoo Helsinki Juva: WSOY

Kundera 2014. Elämisen sietämätön keveys. Helsinki, WSOY

Lavonen 2008. Aamun hauraat kädet. Salo, Salon taidemuseo Veturitalli.

Lindgren 2004. Veljeni Leijonamieli. Helsinki Juva

Martin 2003. Tie depression läpi. Helsinki. Like.

Otavan suuri tietosanakirja 1965. Helsinki, Otava

Sähköiset lähteet

Etlehti viitattu 26.4.2016

http://www.ettlehti.fi/artikkeli/uusia_alkuja/aiju_von_schoneman_ruumisarkkuni_on_ollut_olohuoneessa_jo_monta_vuotta

Finlex viitattu 30.10.2015

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040027>

HS viitattu 11.10.2015

<http://www.hs.fi/sunnuntai/a1427947513349>

HS viitattu 11.10.2015

<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1364450785997>

Iltalehti viitattu 9.10.2015

http://www.iltalehti.fi/popstars/2015050719644199_ps.shtml

Kielitoimiston sanakirja viitattu 28.11.2015

<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80>

Tate viitattu 26.4.2016

<http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/m/memento-mori>

Kuvaluettelo

kuva 1. Jänis, mustaliitu mdf:lle. 123 x 91cm, 2015

kuva 2. Kukat, puuvärikynä mdf:lle 50 x 50cm, 2016

kuva 3. Kutsut minua luoksesi, hiili paperille, 123 x 91cm, 2016

kuva 4. Ei hätää, muste paperille, 65 x 70cm, 2016

kuva 5. Ehkä jo kimallan, lyijykynä paperille.15 x 15cm, 2015

kuva 6. Lintu, muste paperille, 20 x 30cm, 2016